

УДК 657.421.3: 330.552

DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2020-1-38>

Ясишена В.В.

кандидат економічних наук, доцент,
Тернопільський національний економічний університет

Пилявець В.М.

кандидат економічних наук, доцент,
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету

Yasyshena Valentina

Ternopil National Economic University

Pyliavets Viktor

Vinnitsa Institute of Economics of Ternopil National Economic University

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ВИКОРИСТАННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

PRACTICAL ASPECTS OF ANALYSIS OF THE INTANGIBLE ASSETS USE IN THE ACTIVITIES OF THE FOOD INDUSTRY COMPANIES

У статті розглянуто підходи закордонних та вітчизняних науковців до сутності поняття «нематеріальні активи», а також визначено НМА за міжнародними та українськими нормативними актами. Проведений аналіз НМА як частини майна підприємства дасть змогу скласти розгорнуте уявлення про функціонування НМА, виявити загальні тенденції, зробити висновки про їх функціонування на підприємстві. Розглянуто динаміку необоротних активів на харчових підприємствах Вінницької області за первісною та залишковою вартістю, а також наведено результати досліджень питомої ваги основних засобів у загальній вартості необоротних активів та майна, проаналізовано показник придатності. Визначено, що збільшення обсягу НМА на харчових підприємствах викликано передусім введенням нових активів та підвищенням балансової вартості існуючих, що можна розглядати як позитивну тенденцію.

Ключові слова: активи, нематеріальні активи, динаміка, частка, майно, харчова промисловість.

В статье рассмотрены подходы зарубежных и отечественных ученых к сущности понятия «нематериальные активы», а также определены НМА по международным и украинским нормативным актам. Определено, что привлечение нематериальных активов (НМА) в деятельность пищевых предприятий способствует повышению их капитализации, инвестиционной привлекательности, результативности и конкурентоспособности. Проведенный анализ НМА как части имущества предприятия позволит

составить развернутое представление о функционировании НМА, выявить общие тенденции, сделать выводы об их функционировании на предприятии. Проведен анализ внеоборотных активов на ведущих предприятиях пищевой промышленности Винницкой области за 2016–2018 гг. Увеличение объема НМА на пищевых предприятиях вызвано прежде всего введением новых активов и повышением балансовой стоимости существующих, что можно рассматривать как положительную тенденцию.

Ключевые слова: активы, нематериальные активы, динамика, доля, имущество, пищевая промышленность.

The article examines the approaches of foreign and domestic scientists to the essence of the "intangible assets" concept as well as it defines the IGA according to international and Ukrainian regulations. It is determined that the involvement of intangible assets (IGA) into the activities of food enterprises contributes to their capitalization, investment attractiveness, efficiency and competitiveness. It is particularly emphasized that it is not possible to get any reliable data on the status, dynamics and effectiveness of the use of the IGA until the entity's financial statements reflect the real value of the IGA. The conducted analysis of IGA as the part of the property of the enterprise will allow to form a detailed idea as for the functioning of the IGA, to identify general trends, to draw conclusions connected with their functioning within the enterprise. The analysis of fixed assets at the leading enterprises of the food industry in Vinnytsia region for the period of 2016-2018 has been done. The basis for the research is an official statistics data, financial statements of economic entities, online resources. The increasing in the carrying value of both the aggregate IGAs and their individual components is casual for food businesses, with growth rates in 2018 exceeding the growth rates of the previous 2017 and 2016 years. The increase in the amount of IGAs at food businesses is primarily due to the introduction of new assets and the increase in the carrying value of existing ones, which can be considered as a positive trend. The analysis showed that among the intangible assets of the food industry enterprises in Vinnitsa region most present are: rights to use natural resources (right to use subsoil, other natural resources, geological and other information about the natural environment), rights to commercial designations (signs for goods and services and objects of copyright) and rights to objects of industrial property (inventions, utility models, plant and animal species). Other groups of intangible assets are almost absent. It is generalized that to prepare management decisions and management monitoring of the company it is necessary to develop an extended and refined procedure for the economic analysis of IGA for complex analysis of the availability, condition, structure, dynamics and factor analysis and reserves search of profit growth through more efficient use of IGAs on the basis of reliable accounting data.

Key words: assets, intangible assets, dynamics, share, property, food industry.

Постановка проблеми. У сучасних економічних умовах функціонування суб'єктів господарювання передбачає, що виробництво товарів, робіт та послуг обов'язково має супроводжуватися процесом створення нематеріальних благ або залученням різноманітних об'єктів інтелектуальної власності.

Категорія «нематеріальні активи» (далі – НМА) є досить різнобічною і досліджується як вітчизняними, так і закордонними науковцями. Відповідно, у літературі наявна значна кількість підходів до визначення цього досить місткого та широкого поняття.

Одні вчені розглядають НМА у складі ресурсів підприємства як складову частину необоротних фондів, інші – як об'єкти інтелектуальної власності; окремі науковці досліджують сферу нематеріального виробництва.

Досить широко під терміном «нематеріальні активи» розуміють поняття «нематеріальні ресурси», «нематеріальні фактори», «інтелектуальна власність». Перші економічні дослідження, у яких аналізуються об'єкти, що нині вважаються НМА, відносяться до кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Володіння нематеріальними активами дає змогу підприємству мати певні конкурентні

переваги. Відповідно, актуальності набуває питання аналізу ролі та місця нематеріальних активів у діяльності підприємств, а також виявлення проблемних аспектів їх використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвий вплив на розвиток питань аналізу нематеріальних активів здійснили такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як: Д. Андріссен, В.С. Аптон, М.І. Бондар, Р. Дж. Гатфрі, Ф.Ф. Бутинець, М.С. Пушкар, М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбаток, В.М. Івахненко, К.В. Ізмайлов, М.Я. Коробов, Л.А. Лахтіонова, А.В. Череп. Віддаючи належне доробку вчених у цій сфері, зауважимо, що поглибленого дослідження потребують теоретико-методологічні, організаційні та практичні підходи до аналізу нематеріальних активів на основі інформації фінансової звітності та відкритих даних, оскільки багато наукового матеріалу присвячено питанням теорії і майже відсутня практична методика.

Метою дослідження є оцінка стану нематеріальних активів як складової частини майна провідних харчопереробних підприємств Вінницької області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Становлення та розвиток поняття «нематеріальні

активи» (НМА) в економічній теорії, обліку та аналізі пов'язані зі спробами усвідомлення вченими їхньої специфіки як одного з чинників економічного зростання. Разом із тим спостерігаються різні підходи до трактування даної категорії в закордонній та вітчизняній науковій літературі.

Так, у звіті спеціальної групи «Брукінг» щодо нематеріальних цінностей визначено, НМА як «нематеріальні чинники, які роблять внесок у виробництво або використовуються для виробництва товарів і послуг і від яких очікують, що вони в майбутньому принесуть виробничі вигоди для тих осіб або компаній, які контролюють використання цих чинників» [1, с. 9].

Рада зі стандартів фінансового обліку США (FASB – *Financial Accounting Standards Board*) подає таке визначення: «Нематеріальні активи – це активи, які не мають матеріальної форми та які з'явилися в результаті минулих подій, здійснили відповідний ефект і можуть принести вигоду в майбутньому» [2].

Міжнародні стандарти дають дещо інше визначення, доповнюючи його обов'язковою наявністю економічної форми та низкою ознак.

Згідно з найбільш поширеним міжнародним трактуванням, нематеріальний актив – це актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований [3, с. 38].

Основними характеристиками НМА є:

- відсутність матеріальної форми – означає, що НМА на відміну від матеріального не має реального фізичного вираження і у принципі може бути абстрактним поняттям;

- можливість ідентифікації – НМА можна розділяти на групи та ідентифікувати серед інших активів, тобто НМА мають певні особливості, що дають змогу виділити їх з-поміж інших активів;

- можливість грошового вираження вартості НМА: оскільки НМА входять до загальної структури активів підприємства, як і матеріальні, то вони також повинні бути оцінені певним способом та відображені у балансі підприємства.

У розробленій в Європейському Союзі програмі «Тенденції в політиці по відношенню до нематеріальних активів» нематеріальні активи визначено як «нематеріальні чинники, які поліпшують показники компанії в плані виробництва товарів або наданні послуг і які в майбутньому повинні принести економічну вигоду організаціям або окремим особам, контролюючи їх упровадження» [4].

На думку Дж.Р. Хітчнера, «нематеріальні активи – частина людського капіталу, який створюється освітою, досвідом, кваліфікацією службовців компанії, а також структурним капіталом, що включає такі елементи, як процес документообігу та організаційна структура компанії. Нематеріальні активи – це речовий

опис специфічних знань, якими можна володіти і за необхідності торгувати» [5, с. 11].

Згідно з національним законодавством та П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», під нематеріальними активами розуміють немонетарні активи, що не мають матеріальної форми, можуть бути ідентифіковані та утримуються підприємством з метою використання впродовж періоду більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях або надання в оренду іншим особам [6].

Проаналізувавши різні підходи до розуміння сутності НМА, поєднуючи економічний, юридичний, бухгалтерський, оціночний боки, це поняття можна трактувати так: нематеріальні активи – це ідентифіковані й оцінені довгострокові та поточні активи, які не мають фізичного втілення, являють собою права на об'єкти інтелектуальної власності, користування природними ресурсами, майном та організаційними й економічними привілеями, здатні приносити економічну вигоду та мають властивості впливати на формування вартості підприємства, підвищувати його прибутковість і конкурентоспроможність [8, с. 139].

НМА є важливим об'єктом управлінської діяльності за своїми характеристиками, складом, рівнем впливу на результати господарської діяльності та фінансовий стан підприємства. Отже, аналіз наявності та використання НМА є важливим складником аналізу фінансового стану підприємства, що сприяє підвищенню ефективності системи управління конкурентоспроможністю продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Вивчення сучасних теоретичних та практичних наукових розробок у сфері аналізу НМА показало, що сучасний інструментарій аналізу й оцінки економічної ефективності НМА достатньо широкий і передбачає велику кількість інструментів та методик.

Одним із першочергових і найбільш важливих напрямів аналізу НМА є оцінка нематеріальних активів як складової частини майна підприємства. На нашу думку, проведення аналізу за цим напрямом дасть змогу скласти досить чітке уявлення про стан використання НМА в діяльності суб'єктів господарювання.

Прошло близько 20 років відтоді, коли в обліку та фінансовій звітності суб'єктів господарювання з'явилася така облікова категорія, як нематеріальні активи. Яка ж динамка НМА в діяльності найбільших харчопереробних підприємств Вінницької області?

Як об'єкт дослідження були вибрані вісім найбільш потужних підприємств харчового сектору Вінницької області за різними напрямками діяльності, які зараз володіють значними активами,

що дає змогу розглядати їх як найбільш успішних представників харчової галузі в області.

Джерелами даних для розрахунків є інформація, розміщена на офіційних сайтах компаній, фінансова звітність, відкриті дані з мережі Internet та дані незалежних консалтингових агентств. Згідно з даними Головного управління статистики у Вінницькій області за 2018 р., індекс виробництва промислової продукції в харчовій галузі порівняно з аналогічним періодом 2017 р. зріс на 7,4% та становить 107,4% [7]. Це свідчить про активний динамічний розвиток даного сегменту економіки.

Виокремлено підприємства, що виступали об'єктом аналізу:

– ПАТ «Вінницький ОЖК» (олія соняшникова, потужність переробки насіння соняшнику – 2,8 тис т/добу);

– ПрАТ «ПК «Поділля» (цукор, потужність переробки цукрового буряку – 7,6 тис т/добу);

– ПрАТ «Вінницька харчосмакова фабрика» (хрін, кетчуп, соус, майонез, сухі сніданки, безалкогольні напої, потужність переробки – 1,7 тис т сировини на рік);

– ПАТ «Могилів-Подільський консервний завод» (виробництво соків та плодоовочевої консервації, 40 млн. умовних банок за сезон);

– ПрАТ «Концерн «Хлібпром» (90 т хліба та хлібобулочних виробів за добу);

– ПрАТ «Тростянецький м'ясокомбінат» (виробництво м'яса, виробництво м'ясних продуктів, оптова торгівля шкірсировиною, шкурами та шкірою);

– ПАТ «Козятинхліб» (хліб та хлібобулочні вироби, сухарі, печиво, пироги, торти, тістечка, макаронні вироби);

– ПАТ «Вінницька кондитерська фабрика» (кондитерські вироби).

У результаті дослідження вартості НМА на вищезгаданих підприємствах згруповано показники, наведені в табл. 1. Аналіз даних, наведених у табл. 1, свідчить про те, що станом на кінець 2018 р. за показниками балансової вартості найбільше НМА зосереджено в ПрАТ «ПК «Поділля» – 22742 тис грн, на другому місці – ПрАТ «Концерн «Хлібпром» – 8061 тис грн. Звертає на себе увагу та обставина, що в 2018 р. відбулося істотне збільшення вартості НМА в ПрАТ «ПК «Поділля» – на 14214 тис грн, із 8317 тис грн у 2017 р. до 22742 тис грн у 2018 р. Найменшим обсягом НМА володіє ПрАТ «Тростянецький м'ясокомбінат» – 35 тис грн.

Зростання вартості НМА спостерігається майже в усіх досліджуваних підприємствах. Найбільш позитивну динаміку за первісною вартістю за період 2016–2018 рр. показують ПрАТ «ПК «Поділля» – 6611,1% та ПАТ «Вінницький ОЖК» – 900%. У ПАТ «Могилів-Подільський консервний завод»

та ПрАТ «Тростянецький м'ясокомбінат» узагалі відсутні будь-які зміни. ПАТ «Козятин Хліб» демонструє зниження первісної та залишкової вартості НМА (59,6% та 62,7%) та зростання накопиченої амортизації (185,4%).

У цілому дані табл. 1 дають змогу зробити висновок про те, що створення нових технологій, упровадження інформаційних систем та технологій, розширення бізнесу на досліджуваних підприємствах зумовлює широке використання НМА, що підвищує їхню вартість.

Разом із тим представлені показники не дають змоги зробити висновок про те, наскільки значним є НМА у складі майна суб'єктів господарювання. Для того щоб оцінити, наскільки значними є НМА в майні підприємства, розглянемо показники динаміки питомої ваги вартості НМА аналізованих підприємств у загальній вартості майна та у вартості необоротних активів (табл. 2). Наведені дані дають змогу зробити однозначний висновок про те, що величина НМА у складі майна і необоротних активів за даними фінансової звітності є дуже незначною.

Лише у ПрАТ «ПК «Поділля», ПрАТ «Вінницька харчосмакова фабрика» частка НМА у вартості майна і необоротних активів знаходиться у межах 1-2%. На трьох із розглянутих підприємств (ПАТ «Могилів-Подільський консервний завод», ПрАТ «Концерн «Хлібпром» та ПАТ «Козятинхліб») вона становить десятку частину відсотка, а по іншим організаціям – тисячні і десятитисячні частини відсотка. На ПАТ «Тростянецький м'ясокомбінат» узагалі відсутня залишкова вартість НМА (табл. 2).

Однак цей висновок (зроблений на основі показників фінансової звітності) суперечить господарській практиці. Сьогодні багато підприємств, що аналізуються, мають значні обсяги реалізації та високу вартість ринкових активів, що свідчить про велику частку нематеріального складника їх капіталу, але показники фінансової звітності відображають іншу картину, що вказує про невідповідність балансової вартості НМА їх реальній цінності.

У реальності НМА відіграють важливу роль у діяльності харчових підприємств. Явна невідповідність балансової та реальної вартості НМА є результатом застосовуваної нині недосконалої системи оцінки та обліку об'єктів НМА (табл. 3).

Розглянемо ступінь придатності НМА на досліджуваних підприємствах. На трьох підприємствах (ПАТ «Вінницький ОЖК», ПрАТ «ПК «Поділля», ПрАТ «Вінницька харчосмакова фабрика») показник придатності варіюється у межах 50–100%. Низькі значення коефіцієнта придатності (~ 25–50%) і, відповідно, високі значення нарахованої амортизації мали місце у ПАТ «Могилів-Подільський консервний завод»,

Динаміка вартості НМА харчових підприємств Вінницької області за період 2016–2018 рр., тис грн

№ п/п	Підприємство	Роки			Темп росту, %		
		2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017	2018/2016
1	ПАТ «Вінницький ОЖК»						
	НМА залишкова вартість	5	4	45	80,0	1125,0	900,0
	НМА первісна вартість	10	10	57	100,0	570,0	570,0
	НМА накопичена амортизація	5	6	12	120,0	200,0	240,0
2	ПрАТ «ПК «Поділля»						
	НМА залишкова вартість	237	8133	22347	3431,6	274,7	9429,1
	НМА первісна вартість	344	8317	22742	2417,7	273,4	6611,1
	НМА накопичена амортизація	107	184	395	171,9	214,7	369,2
3	ПрАТ «Вінницька харчосмакова фабрика»						
	НМА залишкова вартість	172	161	245	93,6	152,2	142,4
	НМА первісна вартість	228	228	323	100,0	141,7	141,7
	НМА накопичена амортизація	56	67	78	119,6	116,4	139,3
4	ПАТ «Могилів-Подільський консервний завод»						
	НМА зал. вартість	46	37	29	80,4	78,4	63,0
	НМА первісна вартість	124	124	124	100,0	100,0	100,0
	НМА накопичена амортизація	78	87	95	111,5	109,2	121,8
5	ПрАТ «Концерн «Хлібпром»						
	НМА зал. вартість	1506	1258	2036	83,5	161,8	135,2
	НМА первісна вартість	5110	5537	8061	108,3	145,6	157,7
	НМА накопичена амортизація	3604	4279	6025	118,7	140,8	167,2
6	ПрАТ «Тростянецький м'ясокомбінат»						
	НМА зал вартість	0	0	0	X	X	X
	НМА первісна вартість	35	35	35	100,0	100,0	100,0
	НМА накопичена амортизація	35	35	35	100,0	100,0	100,0
7	ПАТ «Козятинхліб»						
	НМА зал. вартість	290	196	108	67,6	55,1	37,3
	НМА первісна вартість	503	503	203	100,0	40,4	40,4
	НМА накопичена амортизація	213	307	395	144,1	128,7	185,4
8	ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»						
	НМА зал. вартість	460	581	613	126,3	105,5	133,3
	НМА первісна вартість	1405	1797	2186	127,9	121,6	155,6
	НМА накопичена амортизація	945	1216	1573	128,7	129,4	166,5

ПрАТ «Концерн «Хлібпром», ПАТ «Козятинхліб» та ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика». По ПрАТ «Тростянецький м'ясокомбінат» показник придатності взагалі 0, оскільки у фінансовій звітності ПрАТ НМА показано як повністю амортизований за 2016–2018 рр. Разом із тим по ПАТ «Вінницький ОЖК» та ПрАТ «ПК «Поділля» необхідно відзначити зростання показника придатності, що свідчить про зростання обсягів НМА та підвищення рівня їх використання.

Глибший аналіз використання НМА можливий на основі використання ф. № 5 «Примітки до фінансової звітності». У розділі I Приміток розшифровується інформація про НМА підприємства і гудвіл, яка наведена в рядках 1000–1002 і в додатковій статті 1050 форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». Цей розділ має форму оборотно-сальдової відомості, тобто в ній наводяться дані про первісну вартість

НМА та їх знос на початок звітного року, надходження, вибуття, переоцінку й амортизацію даного виду активів із виведенням залишків на кінець звітного року.

У Примітках розкривається інформація за такими групами НМА:

- права користування природними ресурсами;
- права користування майном;
- права на комерційні позначення;
- права на об'єкти промислової власності;
- авторське право та суміжні з ним права;
- інші нематеріальні активи.

Вивчення ф. № 5 досліджуваних харчових підприємств показує, що майже всі підприємства із зазначених груп НМА використовують лише: права користування природними ресурсами (ПрАТ «ПК «Поділля», ПАТ «Могилів-Подільський консервний завод») та права на

Таблиця 2

Питома вага НМА в майні харчових підприємств Вінницької області за період 2016–2018 рр., тис грн

№ п/п	Підприємство	2016	2017	2018	Темп росту, %		
					2017/2016	2018/2017	2018/2016
ПАТ «Вінницький ОЖК»							
1	Питома вага НМА у вартості необоротних активів, %	0,000127	0,000104	0,001205	82,03	1155,55	947,88
	Питома вага НМА у вартості майна підприємства, %	0,000006	0,000051	0,001029	910,71	2017,67	18375,22
ПрАТ «ПК «Поділля»							
2	Питома вага НМА у вартості необоротних активів, %	0,033	0,935	2,371	2829,77	253,70	7179,02
	Питома вага НМА у вартості майна підприємства, %	0,007	0,292	0,661	3996,39	226,19	9039,49
ПрАТ «Вінницька харчосмакова фабрика»							
3	Питома вага НМА у вартості необоротних активів, %	1,46	0,93	1,07	63,70	115,18	73,36
	Питома вага НМА у вартості майна підприємства, %	0,41	0,27	0,37	66,96	135,74	90,90
ПАТ «Могилів-Подільський консервний завод»							
4	Питома вага НМА у вартості необоротних активів, %	0,18	0,15	0,12	83,94	82,02	68,84
	Питома вага НМА у вартості майна підприємства, %	0,04	0,03	0,02	72,22	67,22	48,55
ПрАТ «Концерн «Хлібпром»							
5	Питома вага НМА у вартості необоротних активів, %	0,32	0,25	0,41	77,52	164,26	127,33
	Питома вага НМА у вартості майна підприємства, %	0,21	0,18	0,28	86,38	154,77	133,69
ПрАТ «Тростянецький м'ясокомбінат»							
ПАТ «Козятинхліб»							
7	Питома вага НМА у вартості необоротних активів, %	2,47	1,66	0,51	67,37	30,52	20,56
	Питома вага НМА у вартості майна підприємства, %	0,99	0,66	0,27	67,02	40,29	27,00
ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»							
8	Питома вага НМА у вартості необоротних активів, %	0,0113	0,0152	0,0162	134,2	106,22	143,36
	Питома вага НМА у вартості майна підприємства, %	0,0106	0,0139	0,0149	130,7	107,54	140,58

Таблиця 3

Показник придатності НМА харчових підприємств Вінницької області за період 2016–2018 рр. (%)

Підприємства	Роки			Темп росту, %		
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017	2018/2016
ПАТ «Вінницький ОЖК»	50,00	40,00	78,95	80,0	197,4	157,9
ПрАТ «ПК «Поділля»	68,90	97,79	98,26	141,9	100,5	142,6
ПрАТ «Вінницька харчосмакова фабрика»	75,44	70,61	75,85	93,6	107,4	100,5
ПАТ «Могилів-Подільський консервний завод»	37,10	29,84	23,39	80,4	78,4	63,0
ПрАТ «Концерн «Хлібпром»	29,47	22,72	25,26	77,1	111,2	85,7
ПрАТ «Тростянецький м'ясокомбінат»	0,00	0,00	0,00	x	x	x
ПАТ «Козятинхліб»	57,65	38,97	53,20	67,6	136,5	92,3
ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»	32,74	32,33	28,04	98,8	86,7	85,7

комерційні позначення (ПАТ «Вінницький ОЖК», ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»).

Висновки з проведеного дослідження. Для більш детального вивчення впливу НМА на ефективність господарювання передусім проаналізовано використання НМА низкою провідних підприємств харчової промисловості.

Проведений аналіз НМА як частини майна підприємства дає змогу скласти розгорнуте уявлення про функціонування НМА, виявити загальні тенденції, зробити висновки про їх функціонування на підприємстві.

Як показало проведене дослідження, у цілому для харчових підприємств характерним є підвищення балансової вартості як усієї сукупності НМА, так і окремих їхніх складників, причому темпи зростання у 2018 р. перевищують темпи зростання попередніх 2017 та 2016 рр. Збільшення обсягу НМА на харчових підприємствах викликано перш за все уведен-

ням нових активів та підвищенням балансової вартості існуючих, що можна розглядати як позитивну тенденцію.

Водночас аналіз НМА як частини майна підприємства лише частково характеризує ефективність їх застосування, оскільки не враховує вплив НМА на отримані економічні результати.

Нині у вітчизняній науковій економічній літературі широко обговорюються проблеми вдосконалення методики аналізу НМА. Але якою б досконалою не була ця методика, вона не дасть змоги дати об'єктивну думку про стан, динаміку й ефективність використання НМА до тих пір, поки фінансова звітність не відображає реальної вартості НМА.

Відповідно до цього, у статті визначено тільки загальні тренди. Детальний же аналіз цілої низки показників не уявляється доцільним у силу їх незначного числового значення та відсутності достовірних даних у фінансовій звітності.

Список використаних джерел:

1. Blair M. Unseen Wealth: Report of the Brooking Task Force on Intangibles Washington, DC : Brookings Institution Press, 2001. 136 p
2. Rechtman Y. Accounting Treatment of Intangible Asset. Y. 2001. URL : <http://hometown.aol.com/rechtman/acc692.htm> (дата звернення: 25.12.2019).
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи». Міжнародний документ від 01.01.2012. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_050. (дата звернення: 26.12.2019).
4. Global Reporting Initiative, Due Process for the GRI Reporting Framework (Global Reporting Initiative, Amsterdam, 2007). URL : www.globalreporting.org/resourcelibrary (дата звернення: 20.12.2019).
5. Хитчнер Дж.Р. Оценка стоимости нематериальных активов / под науч. ред. В.М. Рутгайзер. Москва : Маросейка, 2008. 144 с.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999.
7. Харчова та переробна промисловість Вінниччини. URL : <http://www.vin.gov.ua/dep-apr/16374-kharchova-ta-pererobna-promyslovist-vinnychchynu-2> (дата звернення: 20.12.2019).
8. Zadorozhnyi Z.-M., Yasyshena V. Intangible Assets as an Accounting and Management Object. *Marketing and Management of Innovations*. 2019. № 1. P. 132–142.

References:

1. Blair, M. Unseen Wealth: Report of the Brooking Task Force on Intangibles Washington, DC: Brookings Institution Press, 2001. 136 p
2. Rechtman, Y. Accounting Treatment of Intangible Asset. Y. 2001. URL: <http://hometown.aol.com/rechtman/acc692.htm> (accessed 25.12.2019).
3. Mizhnarodnyj standart bukhghalterskogo obliku 38 «Nematerialjni aktyvy». Mizhnarodnyj dokument vid 01.01.2012. [International standard of accounting 38 «Intangible assets». dated 01.01.2012] URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_050. (accessed 26.12.2019).
4. Global Reporting Initiative, Due Process for the GRI Reporting Framework (Global Reporting Initiative, Amsterdam, 2007) URL: www.globalreporting.org/resourcelibrary (accessed 20.12.2019).
5. Khytchener, Dzh.R. (2008) Ocenka stoymosty nemateryal'nykh aktyvov / Dzh.R. Khytchener; pod nauch. red. V.M. Rutghajzer [Valuation of intangible assets / J.R. Hitchner; under the scientific. ed. V.M. Rootgiser]. M.: Marosejka. 144 s.
6. Polozhennja (standart) bukhghalterskogo obliku 8 «Nematerialjni aktyvy», zatverdzenyj nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 18. 10. 1999 [Regulation (standard) of accounting 8 «Intangible assets». dated 18.10.1999]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (accessed 20.12.2019).
7. Kharchova ta pererobna promyslovistj Vinnychchynu. [Food and processing industry of Vinnytsia region] URL: <http://www.vin.gov.ua/dep-apr/16374-kharchova-ta-pererobna-promyslovist-vinnychchynu-2> (accessed 20.12.2019).
8. Zadorozhnyi, Z.-M., Yasyshena, V. Intangible Assets as an Accounting and Management Object. *Marketing and Management of Innovations*. 2019. # 1. pp. 132–142.